

Kā aug maizīte

Zemnieku saimniecības "Kotiņi" īpašnieku Aldi Ločmeli zina daudzi. Viņš Balvu novada Šķilbēnu pagastā pie pašas Krievijas robežas apstrādā savus un nomātos 4500 hektārus, tur gudri audzējot labību un daudzas citas kultūras. Taču tas nav vienīgais, ko ar sievu Viju ir paveikuši: tuvā un tālā apkaimē populārs ir Kotiņu veikals, atjaunotajās Rekovas dzirnavās ierīkotā kafejnīca, kā arī iespēja doties ekskursijā pa Kotiņu saimniecību. Vietējie viņus ciena kā labus darba devējus un partnerus, kas labprāt iepērk mazākās saimniecībās izaugušo produkciju. Aldis un Vija ar prieku palīdz arī apkaimes draudzēm, jo ir katoļi un saka to ar lepnumu. Viļakas draudzes prāvests Guntars Skutels "Vēstneša" uzdevumā devās pie viņiem ciemos, lai uzzinātu ko vairāk par to, kāds ir maizes ceļš līdz mūsu galdam.

Kotiņu saimniece Vija Kuļša stāsta, ka viņu veikaliņā var nopirkt astoņu veidu maizi: rudzu klona, rudzu formas (t.s. ķieģelīti), saldskābo, sēklu baltmaizi, ciabatu, tomātmaizi, sīpolmaizi un batonu. Četrās maizēs tiek izmantots dabiskais ieraugs. Maize Kotiņu veikala sortimentā ir jau četrus gadus, bet vēl divus gadus pirms tam pati saimniece Vija meklēja receptes un neatlaidīgi mēģināja izcept garšīgu maizi. Mācījās pati no savām kļūdām, bet pie citiem cepējiem nebrauca, lai izdotos atrast oriģinālu recepti. Citiem, kas arī grib cept maizi, Vija iesaka mēģināt kaut desmit un divdesmit reizes un varbūt arī aizbraukt uz kādiem kursiem, jo process tiešām ir grūts.

Jautāta, ko nozīmē būt savas zemes patriotei, Vija saka: "Pirmkārt, ir jāmīl tā vieta, kur dzīvo. Ja vieta, apstākļi, sabiedrība nepatīk, tad domāju, nekas svētīgs tur nevar sanākt. Ir jāmīl darbs. Jājūt gandarījums. Ja neko nejūti, tad nav ko mocīties, vietu piesārņot. Ej un meklē savu vietu citur pasaulē! Jo nav jau tā, ka visiem jādzīvo tur, kur cilvēks piedzimis. Ir cilvēki, kuri alkst redzēt arvien jaunas vietas, iepazīt vairāk cilvēku. Man patīk būt šeit, dot un atstāt savu ieguldījumu."

Jautāta par attiecībām Dievu, Vija atzīst, ka vienmēr ir jutusi Viņa klātbūtni. Lai gan uz baznīcu neiet katru svētdienu, tomēr sirds dziļumos ļoti tic Dievam. Brīžos, kad ļoti grūti vai no kaut kā bail, Vija vēršas pie Dieva, lūdzoties Tēvreizi. Savukārt, jautāta, kāpēc, pēc viņas domām, Jēzus Tēvreizē minēja tieši dienišķo maizi, nevis, piemēram, ūdeni vai kādu citu

Kotiņu saimnieki Aldis Ločmelis un Vija Kuļša

pārtikas produktu, Vija saka: "Maize ir liels šķiedrvielu avots. Un to var ēst visdažādākajos veidos: gan svaigu, gan sakaltušu žļembāt, gan bērnam marlītē iesiet, lai sūkā. Maizē ir dzīvība."

Kotiņu saimnieks Aldis Ločmelis savukārt saka: "Maizē ir viss – gan rūgtums, gan skābums, gan saldums. Pilnīgi visas dzīves garšas. Tā ir sātiņa. Ēdot dod gan baudu, gan spēku." Turpinu sarunu ar Aldi, kas zemnieku saimniecībā sāka darboties ko-

pā ar tēvu 1992. gadā. Tagad Kotiņi ir viens no lielākajiem Latvijas sēklu audzētājiem.

Kāds mūsdienās ir maizes ceļš no grauda, ko zemnieks iemet zemē?

Patiesībā ceļš ir vēl garāks. Pirms simts, divsimt gadiem zemnieks iemeta graudu zemē un gaidīja, cik izaugs. Tagad katra saimniecība iepriekš izplāno, kādu ceļu ies, kādu tehnoloģiju izmantos. Ziemas periodā rū-

pīgi izdomā, ko zemē liks. Pati par sevi zeme ir ļoti bagāta, tajā ir viss – gan kālijs, gan fosfors –, bet mūsu komerciālā pasaule uzspiež noteikumus, kas neatbilst noteiktam reģionam. Piemēram, mārketingā ziņošs cilvēks iestāsta zemniekiem, ka kaut kas, kas der zemniekiem Itālijā, ir ļoti labs, pārdod, zemnieks to izmanto, bet izrādās, ka mūsu klimatiskajos apstākļos tas neder. Tāpēc daudz ir jāizmācās, ir jābūt gudrākam par tiem, kas mums kaut ko piedāvā. Ir jābūt arī zinātniekam, jo pat mūsu mazajā Latvijā ir krasas atšķirības. Piemēram, Kurzemē veģetācijas periods ir par 21 dienu garāks nekā pie mums. Pavasaris sākas 1,5 nedēļu ātrāk un rudens beidzas 1,5 nedēļu vēlāk. Tātad mēs nevaram savā zemē mest to sēklu, ko zemnieks Kurzē. Mums tāda *maizīte* neizaugs. Mums ir vajadzīgas citas šķirnes.

Bet tu jau arī ej soli priekšā – nevis vienkārši ieliec sēklu zemē, nevis uzar lauku, bet ieliec kaut kādā speciālā veidā?

Agrāk bija viens zirdziņš un cilvēks tā zemi apara, ar ecēšām sastrādāja. Tagad ir jaudīgi traktori, kam 500 – 600 zirgspēki, kas var vienu svītru ik pēc 30 centimetriem dziļumā uzirdināt, to vietīņu sastrādāt un iesēt. Kāpēc tas ir svarīgi? Augu saknes aug uz leju. Ja mēs aram, tad šīs saknes apgrīžam. Bet ar jaunajiem traktoriem tās uzirdinām un iesējam tikai ik pēc 30 cm. Jaunais augs saknes ielaiž iepriekšējo augu sakņu vietā, kas tam kalpo kā trūdviela. Otra lieta – ja neesam ar arklu apakšu nogriezuši, tad ūdens, kas iet pa kapilāriem, brīdī, kad uz lauka tā ir daudz, aizplūst uz leju, savukārt, kad tā ir par maz, pa kapilāriem ceļas uz augšu. Un augam ar to ir pilnīgi pietiekami.

Tātad ir ļoti svarīgi izvēlēties konkrētā vietā atbilstošu kultūru.

Cilvēkam iestāsta, ka vienīgais veids, ar ko mēs varam nopelnīt, ir ziemas kvieši, un viņš cenšas. Bet mūsu apstākļos katru trešo gadu rapšu raža neizaug, katru piekto gadu ziemas kviešu raža ir nekāda. Kas tad ir jāsej? Piemēram, mieži. Pie mums aug mieži. Un no miežiem var uztaisīt gan alu, gan karašīnas, gan grūbas.

Novada bērni ekskursijā Kotiņos

No kā ir atkarīga laba raža?

No ūdens, saules un šķirnes. Ja ir ūdens un saule, tad augs no augsnes fotosintēzes rezultātā paņems visu, kas ir vajadzīgs. Ja nebūs saules un ūdens, tad liec, cik gribi, tik un tā neaugs. Piemēram, minerālmēsli – ieliec tos augsnei, bet bez ūdens nekas nenotiek.

Vēl viens svarīgs aspekts ir sēšanas virziens. Mēs sējam no rietumiem uz austrumiem, jo pie mums valdošie ir rietumu, dienvidrietumu vēji. Un rindas 30 centimetru attālumā tad ļoti labi izvējas, slimības neveidojas.

Mūsdienās izaicinājums ir ķīmiskās vielas, kas tiek izmantotas, audzējot labību. Piemēram, ārsti iesaka bērniem pilngraudu maizi nedot, jo graudu apvalciņos ir visvairāk tā ļaunuma. Ko jūs darāt, lai izaudzētu pēc iespējas tīrākus graudus?

Izmantojam tos resursus, kas ir pašā dabā. Kāpēc sējam rindās ik pēc 30 centimetriem? Tāpēc, ka esam izpētījuši – pavasarī, kad saules stari spīd slīpi un veidojas lielas ēnas, augi ir īsi un šādā attālumā viens otru nenoēno. Vasarā, kad augs ir garāks, saulīte spīd augstāk, līdz ar to ēnas ir īsākas, un atkal augi viens otru nenoēno, tātad notiek fotosintēze. Tāpēc, ja ir pietiekami daudz ūdens, izsejas nor-

ma ir samazināta, augsne minimāli apstrādāta, daba pati izvējo un augu aizsardzības līdzekļus nevajag.

Bet kā ar nezālēm cīnāties?

Sākotnēji mēs kultivējam, t.i., 2-3 cm dziļumā izkustinājam nezāļu sakņu sistēmu. Piemēram, tur, kur sējam bioloģiski, to darījam divas reizes pirms sēšanas, un pēc sēšanas vēl vairākas reizes ecējam. Pupām, miežiem cenšamies izvāgot rindu, kas, protams, ir dārgāk nekā izmantot ķīmiskos augu aizsardzības līdzekļus, bet mēs gribam, lai produkts ir tīrs.

Tātad tu vēlies, lai pēc kāda laika vispār nevajadzētu neko no ķīmijas izmantot? Jā, jo tas ietekmē arī graudu cenu. Piemēram, agrāk minerālmēsli cena bija 170 eiro tonnā, bet, sākoties karam, uzkāpa līdz 900 eiro. Mēs nevaram ražot graudus ar tādu sadārdzinājumu. Mūsu graudiem ir jāmaksā 400 eiro, lai cilvēks, kuram ir minimālā alga, var nopirkt divus klaipiņus, nevis tikai pusīti. Graudi nedrīkst maksāt dārgi.

Kāpēc ukraiņu graudi maksā lētāk? Vai tur ir lētāks darbaspēks, vai zeme auglīgāka?

Ja mums organika, t.i., melnais slānis, augsnei ir 15-20 cm, tad citur pasaulē ir vietas, kur tie ir 4-7 metri. 100 balu sistēmā Latgales augsnes auglība tiek

vērtēta ar 25-35 ballēm, Zemgalē tās ir 35-65 balles. Savukārt Vācijā 60-80 un Ukrainā 60-90 balles. Viņiem ir ļoti auglīga zeme. Tāpēc arī var daudz vairāk tonnu no viena hektāra novākt. Mums ir 3 tonnas, bet viņiem 10. Turklāt mums Eiropas Savienībā ir jāizpilda daudzas prasības. Drīkst izmantot tikai tādas augu aizsardzības līdzekļus, kas ir maksimāli droši cilvēkiem. Protams, ir labi ēst bioloģiskas klijas, kas nav apstrādātas ar raundapu u.tml, taču, arī nebioloģisko maizi ēdot, nesaslimsi. Bet kas ir Ukrainā, Krievijā, Kazahstānā, visās trešās pasaules valstīs? Tur tiek izmantoti līdzekļi, kas ES valstīs bija atļauti 1940.-1970. gados, bet tagad ir aizliegti. Tie ir lēti, tāpēc arī graudus var izaudzēt lētāk. Mēs, Eiropas zemnieki, cenas ziņā ar viņiem konkurēt nevaram.

Ja kāds gribētu audzēt kviešus, rudzus, ar ko tu ieteiktu sākt? Piemēram, piemājas dārziņā?

Piemājas dārziņā vislabāk audzēt rudzus zaļajai masai. Rudenī iesvied rudzos vēl kaut ko klāt, lai ir vieta baktērijai, un pavasarī vajag apraust. Tad būs zaļā masa. Ja grib savai maizītei, tad vajag iesēt, ar rokām paravēt. Graudu nevar izmīdīt. Visi gribi izaugt un dot pēcnācējus. Grauds arī. Nekas slikts nenotiks. Tad ar rokām nopļauj, pēc tam izkuļ. Ja cilvēkam gribas tādu darbu darīt, lai dara.

Es pats domāju, ka varētu pamēģināt izaudzēt kviešus un uzcept no pašaudzētiem miltiem, piemēram, pankūkas.

Graudi nebūs tas, ko gribēsi audzēt 10x10 metru lielā lauciņā. Es tādām cilvēkam drīzāk ieteiktu no zināma zemnieka nopirkt graudus, iegādāties rokas dzirnaviņas un samalt ar visām klijām. Tas būs interesanti, var bērniem parādīt, kā milti rodas.

Kas tev mainījies pēc kara sākuma?

Mēs neesam pirkusi dārgos minerālmēslus, un tas mūs tur pie dzīvības. Mēs ļoti daudz esam investējuši jaunās tehnoloģijās, lai varētu apstrādāt pēc iespējas lielākas platības, izmantojot pēc iespējas mazāku cilvēku darbu. Jo vispār laukos darbs ir grūts. Jaunā paaudze paskatās, kā vecāki cīnās, un negrib to turpināt, jo naudu daudz vieglāk ir nopelnīt

pie datora, biržā. Zemnieka darbs nav prestižs. Nav tā kā Eiropā, kur bērni no 12 gadiem ar prieku darbojas vecāku saimniecībās. Mums diemžēl no 1939. līdz 1990. gadam ir bijis ļoti ilgs pārrāvums.

Bet vēl šajā jautājumā jāpiemin, ka esi pie sevis uzņēmis daudzus ukraiņus? Pie mums strādā trīs ģimenes. Nedod Dievs, ka karš ir šeit. Taču valstij vajadzētu saprast, ka katrā mājā jābūt noteiktam daudzumam graudu, dzirnavu, lai cilvēki zina, ko tādā brīdī darīt.

Kā ir būt Latgales patriotam?

Es esmu Latvijas patriots. Es nešķiroju – Latgale, Latvija.

Man reizēm šķiet, ka lielie lauksaimnieki Latvijā ir turīgākie cilvēki. Bet citkārt var dzirdēt, ka zemnieki sūdzas, ka saņem vismazākos maksājumus Eiropas Savienībā, kad

ir dabas kataklizmas, tad valdībai lūdz kompensācijas...

Mēs dzīvojam pierobežā, tie ir 250 km no ostas, tirgus mums ir tikai uz vienu pusi. Vai par to kāds aizdomājas? Ja Jēkabpili tirgus ir 100 km visapkārt, mums tikai uz pusriņķi. Gribi vai negribi, šai vietai vajadzētu būt subsidētai. Lauksaimnieki ir nabadzīgākie miljoniāri. It kā vērtība ir – zeme, ēkas, tehnika –, bet, ja tas būtu jāpārdod, tad vērtība būtu nulle.

Kā veidojas tavas attiecības ar Dievu?

Es jūtu Dieva palīdzību ne gluži uz katra soļa, bet katrā otrajā noteikti. Dievs nedod miljonu, bet dod rikus, ar kuriem to sasniegt. Piemēram, ir reizes, kad kādu cilvēku neesi saticis veselu mūžību, bet tad, kad ir vajadzīgs, pēkšņi satiec. Kas to dara? Dievs!

Kas bija manna tuksnesī?

Vai mūsdienu zinātnei ir izdevies noskaidrot, kas bija manna, ko izraēlieši ēda tuksnesī – vai tas bija kaut kas dabisks vai Dieva brīnums?

Lai saprastu notikumus, kas risinājušies Vecās Derības laikmetā, Bībeles pētnieki cenšas iedziļināties arheoloģiskajos un dabaszinātņu datos un dažādās vēstures liecībās. Aizvien jaunas zināšanas palīdz labāk apjaust Dieva brīnišķīgo apredzību gan Vecās Derības laikā, gan mūsdienu Baznīcā. Vecās Derības laikā tuksnesī baudītās mannas paraugi pēc iecelšanas apsoltajā zemē vēl kādu laiku glabājās zelta traukā, kas, iespējams, atradās derības šķirstā, bet drīz vien visas ziņas par šādi uzglabāto materiālo substanci aptrūkst. Mūsdienu pētnieku rīcībā ir tikai Vecās Derības teksti, kuros tā izskata ziņa ir salīdzināta ar augu izcelsmes gumijveida sveķiem, taču tai bijusi citādāka konsistence un garša. Turklāt salīdzināšana ar kaut ko citu norāda uz zināmu līdzību, bet tikai līdzību. Tādēļ, lai arī kādas dabaszinātniska rakstura hipotēzes ir izvirzītas, tās ir tikai daļēji savienojamas ar Svēto Rakstu vēstījumu

par uzturu, kas no rītiem tuksnesī bija pietiekamā daudzumā, bija lietojams tikai vienu dienu, bet piektdienās iegūtais pietika sabbatam utt. Visas pagaidām izvirzītās dabaszinātniskās hipotēzes mēģina Svēto Rakstu tekstu vai nu daļēji piekorigēt (lai teksts atbilstu izvirzītajai hipotēzei), vai arī nonivelēt līdz vēsturiski izpušķotai leģendai. Tādēļ jāatzīst, ka zinātne līdz šim nav spējusi sniegt apmierinošu atbildi. Turklāt neveiksmīgie mēģinājumi skaidrot tuksnesī baudītā uztura fenomenu parasti novērš uzmanību no visbūtiskākā aspekta. Dievs vēlējas audzināt savu tautu, pakāpeniski sagatavojot tai dievišķajai realitātei, ko vēlāk aicinās baudīt Jēzus. Jēzus ir pārdabiskā dienīškā maize, ko lūdzam Tēvs mūsu lūgsmā un saņemam Euharistijā. Viņš ir "Dzīvā maize, kas no Debesīm nākusi". Atšķirībā no izceļošanas laikā baudītā ēdiena, kas tuksnesī palīdzēja uzturēt fizisko eksistenci, Jēzus mums nodrošina mūžīgās dzīvības iespēju Svētajā Komūnijā (skat. Jņ 6, 31-59; 1 Kor 10, 3).

Prof. Jānis Priede